

פתיחת תיקים שנסגרו - כוחה האדיר של רשות התביעה

עו"ד רוני הרניק - משרד עורכי דין אלון רום, הרניק, גלעדי

לפני מס' ימים התמוטט מר חיים יוסף (שם בדוי) לאחר שנודע לו כי הפרקליטות החליטה לשנות את החלטתה הקודמת ולהגיש נגדו כתב אישום. חיים נחשד בעבירת מירמה והפרת אמונים כלפי התאגיד בו עבד. שיחות רבות שערכו עורכי דינו עם אנשי הפרקליטות כשבשיאן שימוע שנערך בפני פרקליטת המחוז הסתיימו לפני כחצי שנה במכתב מטעם הפרקליטות בו נאמר כי הוחלט שלא להגיש כתב אישום ולסגור את התיק.

חיים שהנו אדם נורמטיבי, הרגיל להיות מוערך ביותר בקרב חבריו ובעבודתו יכול היה לשוב ולהתאושש מן המכה הקשה שניחתה עליו. בהסתמכו על החלטה זו, יכול היה חיים, בפעם הראשונה מזה זמן רב, להרים את ראשו, לשקם את התא המשפחתי ולמצוא עבודה חדשה. לאחרונה אף חיתן את בנו בכורו. כאמור, לאחר חצי שנה קיבל חיים את ההודעה על הגשת כתב אישום נגדו - הודעה אותה לא יכול היה לשאת.

נשאלת השאלה, הכיצד? האם יכולה רשות התביעה לשנות את דעתה כראות עיניה? היכן הודאות שהנה עקרון יסוד בחוק הפלילי? היכן זכויותיו של החשוד בדגש על זכותו לדעת כי הוא יכול לפתוח פרק חדש בחייו ולהשתקם?

החלטותיה של הפרקליטות, כרשות מרשויות המדינה, נבחנות במבחני סבירות ומידתיות לאור חוקי היסוד במדינת ישראל. כמו כל רשות אחרת רשאית הפרקליטות לסטות מהחלטותיה ופרקליט ממונה יכול לסטות מדעת אלה הכפופים לו בהיררכיה האירגונית - כל זאת כשהאינטרס הציבורי מצדיק סטייה שכזו. עם זאת, ההלכה המנחה אותנו בבג"צ דותן נ' היועמ"ש מעוררת את הקושיה הבאה:

"האם פירושו המעשי של האמור לעיל הוא כי אדם שלגביו התנהלה חקירה לא יידע לעולם אם התיק סגור אם לאו וכי אף אם יקבל הודעה בדבר סגירת התיק...לא יהיה לעולם בטוח כי בכך נסתיים העניין?"

התשובות הניתנות לשאלה זו בפסיקת בתי המשפט וכן הפרשנות המתחייבת מחוק יסוד כבוד האדם וחירותו מחייבות את התשובה כי יש לצייר את הקו התחתון בו תעדיף הפרקליטות שלא לשנות את החלטתה על פני הגשת כתב אישום, מטעמים של זכויות הפרט, הסתמכות הפרט על החלטות הרשות, עקרון הודאות ועוד.

בע"פ 545/98 [ת"א] כב' השופטת ברלינר פוסקת כדלקמן :

"אכן פתיחת התיק מחדש לאחר שכבר נשלחו הודעות כדוגמת ההודעות בתיק הנוכחי, צריכה להיעשות בזהירות הראויה, ובודאי לא כדבר שגרתי ואני מוכנה לומר, כי הדבר יעשה רק במקרים הראויים. מן הראוי, כי הגוף המוסמך (משטרה או פרקליטות) יבדקו עצמם היטב לפני שהם מודיעים על סגירת תיק, ועל אחת כמה וכמה לפני שהם מבטלים החלטה כזו. אזרח רשאי לצאת מהנחה כי פרשיה נסתיימה כאשר הוא מקבל הודעה מסוג זה שקיבלו המתלוננים".

אולם דיבורים לחוד ומעשים לחוד. בתי המשפט במדינת ישראל נמנעים כדרך קבע מלחלוק על דעתן של רשויות התביעה במקרים כגון אלה. בצד הרטוריקה המחייבת את רשויות התביעה בנקיטת זהירות יתר, נמנעו בתי המשפט מלקבוע את הרף התחתון לשינוי החלטה כשהם נתלים באינטרס הציבורי שבשמו פועלות הרשויות. בעוד שבמקרים שאינם פליליים מבקשים לרוב בתי המשפט לראות שינוי נסיבות המצדיק סטייה מהחלטה קודמת הרי שבהליך הפלילי בתי המשפט אינם דורשים זאת.

אם נשתנו הנסיבות בעניינו של חיים הרי שאלה עומדות לטובתו כיוון שהסתמכותו על החלטת הפרקליטות היוותה ומהווה את עיקר שיקומו מזה זמן רב. במקרה זה אינטרס הפרט הופך להיות אינטרס ציבורי. כאשר מדובר באדם נורמטיבי ללא עבר פלילי ומשלא עבר עבירות נוספות מאז נסגר תיקו ולאור הזמן הרב שעבר נראה כי יש לצמצם עד מאוד את יכולתה של רשות התביעה לפתוח תיק מחדש גם אם החלטתה לסגור הייתה מוטעית.

ראוי לציין כי רשויות התביעה לא מיסדו עקרונות מנחים בעניין ואף לא יצרו מנגנוני בדיקה ובקרה בהקשר זה, המחוקק מצידו שותק, בית המשפט מגבה והאזרח ... נזנח.

רוני הרניק, עו"ד

משרד עורכי דין אלון רום, הרניק, גלעדי

* כל המידע הנכלל בטור זה הינו בבחינת מידע כללי בלבד, ואינו בגדר חוות דעת או ייעוץ משפטי מוסמך. על הקורא לקבל עצה מקצועית לפני כל פעולה משפטית או אחרת המסתמכת על האמור בטור.

* אם ברצונכם להעלות נושא כלשהו לדיון בתחומי המשפט הפלילי, המוניציפלי, המסחרי והמקרקעי, ו/או להגיב ו/או לשאול על הכתוב הנכם מוזמנים לפנות למערכת העיתון בטל': 6320333 - 03 או לפנות דרך אתר האינטרנט של העיתון בכתובת: www.ononews.com